

Силабус курсу

ЕТИКА

Освітній ступінь: бакалавр
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Спеціальність: 033 Філософія
Освітньо-професійна програма «Аналітика суспільних процесів»
Кількість кредитів – 4
Рік підготовки – 2, семестр III
Компонент освітньої програми: обов'язковий
Дні занять: згідно розкладу
Консультації: згідно розкладу
Мова викладання: українська

Керівники курсу:	Доцент кафедри філософії та суспільних наук – Кондратюк Любов Романівна
Е-mail викладачів:	http://tnpu.edu.ua/faculty/history/kondratyuk-lyubov-roman-vna.php?clear_cache=Y
Сторінки викладачів:	http://tnpu.edu.ua/faculty/history/kondratyuk-lyubov-roman-vna.php?clear_cache=Y
Сторінка курсу в Moodle	https://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=3556

Анотація дисципліни

Дисципліна “Етика” знайомить з персоналіями етики в контексті історії та сучасності, основними способами етичної аргументації, надає знання про категоріальний апарат етики, демонструє ключові історико-концептуальні моделі етичного знання, прикладні аспекти етичного знання та основні норми професійної етики.

Метою курсу є осмислення студентами значущості загальнолюдських цінностей, рефлексії щодо власних вчинків та їхньої мотивації, формування у студентів уявлень про основні етапи розвитку етичної думки, специфіку моралі та значення моральної автономії особи, ознайомлення з основними етичними і ціннісними орієнтирами, необхідними для формування всебічно розвиненої особистості.

Основні завдання: розуміти сенс філософії та суспільних наук, їх місце в системі культури; аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної, загальногуманітарної та суспільної проблематики; оперувати основними філософськими, економічними, соціологічними, політичними методами і підходами, розуміти етико-практичну значущість філософського та соціально-гуманітарного знання у здійсненні аналітичної діяльності; мати навички ведення інтелектуальних дискусій на засадах діалогу, відкритості й толерантності і вирішення можливих конфліктних ситуацій та вміння планувати, організовувати й аналізувати міжособистісну взаємодію у процесі професійної комунікації; ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури і електронних баз та критично аналізувати, класифікувати, систематизувати й інтерпретувати її.

Зміст дисципліни «Етика» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців спеціальності 033.Філософія (Аналітика суспільних процесів), норм і традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

Навчальний контент:

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2 / 2	1. Етика як філософська теорія моралі	Мати ґрунтовні знання про становлення етики, етимологію понять «етика», «мораль», «моральність», становлення етики: від міфу до логосу. Демонструвати у чому специфіка етики як філософської дисципліни. Аналізувати світоглядний характер етики, природу і специфіку моралі, пояснювати у чому полягає проблема обґрунтування моралі.	Питання, обговорення, тести
2 / 4	2. Етична свідомість народів Стародавнього Сходу та Античності	Вміти аргументовано доводити у чому полягає діалектична єдність понять «добро» і «краса» у філософсько-релігійних ученнях Будди, Лао-Цзи і Конфуція, а також здійснювати аналіз їхніх поглядів на дану проблему. Мати знання про давньогрецьку міфологію як лоно розвитку етичної свідомості, етичні вчення Піфагора і Кротонської школи, Сократа, Платона, Аристотеля. Демонструвати власний погляд на етичну проблему в концепціях кіренаїків і стоїків.	Питання, обговорення, презентації, тести
2 / 2	3. Етична думка в епоху Середньовіччя і Відродження	Мати знання щодо виникнення християнства, його ролі і значення для розвитку етичної думки. Аналізувати етичні погляди Августина Блаженного і Томи Аквінського, етики містицизму та ін. Демонструвати специфічний погляд представників епохи Відродження на людину як центральне ядро етики (Л. Валла, Піко дела Мірандола, Альберті, Монтень, Леонардо да Вінчі). Аргументувати причини особливого ставлення Відродження до долі: від долі античності до сліпої Фортуни. «Зворотна сторона титанізму» (А. Ф. Лосев): В. Шекспір, Н. Макіавеллі. Аналізувати натуралістичний характер раннього Ренесансу (Ф. Рабле, Д. Бокаччо).	Питання, обговорення, кейси, тести
2 / 2	4. Розвиток етичних ідей в XVII-XVIII ст.	Виявляти специфіку етичних проблем у філософії Нового часу (основні тенденції). Демонструвати особливості дослідження «природи людини» в епоху ідеологічної боротьби середнього стану з	Питання, обговорення, презентації, кейси

		абсолютизмом і духівництвом. Мати знання щодо етичних поглядів представників епохи Нового часу і Просвітництва та вміти їх аналізувати.	
2 / 4	5.Європейська етична думка XIX ст.	Проводити аналіз основних напрямків, течій та філософських шкіл XIX ст. щодо етичної проблематики. Демонструвати специфіку етичних досліджень І.Канта та Г.В.Ф.Гегеля. Виявляти особливості етичних міркувань основних представників даного періоду: щастя як основний моральний принцип у концепції Л.Фейєрбаха; світова воля А.Шопенгауера; критика моральної свідомості Ф.Ніцше.	Питання, обговорення, презентації, тести
2 / 2	6. Етична думка в Україні	Аналізувати ідею «блага» в творах мислителів Стародавньої Русі. Здійснювати синтез філософсько-етичних і релігійних ідей українського Відродження. Мати знання про етичні погляди Ф.Прокоповича, Т. Кониського, Г.Сковороди та ін. та здійснювати їхній порівняльний аналіз. Демонструвати власний погляд на філософію серця П. Юркевича, що виражає специфіку українського менталітету та на ідеї конкордизму В.Винниченка.	Питання, презентації, обговорення, творчі завдання
2 / 2	7. Моральні цінності духовного життя	Демонструвати власну точку зору на духовне життя суспільства і проблеми морального виховання. Мати знання щодо таких проблем: сенсу життя в історії етики (основні ідеї, концепції); проблеми щастя, концепції щастя; проблеми любові та дружби у поглядах відомих мислителів давнини і сучасності (канони дружби, основні історичні типи любові). Знати та аналізувати погляди основних представників даного періоду щодо цих проблем.	Питання, презентації, обговорення
2 / 2	8. Основні поняття моралі	Демонструвати знання про сутність добра і зла, їхню діалектичну єдність, основні концепції добра і зла, теорії добра. Аналізувати такі проблеми: проблема походження обов'язку, свободи і відповідальності, справедливості як необхідної умови морального життя суспільства, совісті і сорому як показників моральності людини, гідності	Презентації, тести, творчі завдання

		людини. Знати та аналізувати погляди основних представників даного періоду щодо цих проблем.	
2 / 2	9.Актуальні проблеми прикладної етики	Демонструвати власний погляд на насилля як багатоаспектний феномен, на проблему його виправдання і обґрунтування, смертну кару як один із видів насилля, евтаназію як основну проблему біоетики. Аналізувати актуальні проблеми сучасності та пропонувати шляхи їхнього подолання. Порівнювати причини тероризму впродовж історії людства.	Тести, творчі завдання, презентації
2 / 2	10. Моральна культура спілкування	Пропонувати власний погляд на цінність людського спілкування, проблему відчуження людини, брак комунікації в епоху глобалізації та пропонувати шляхи виходу з цієї кризи. Мати знання про вербальні і невербальні засоби спілкування. Демонструвати специфіку моральних якостей педагога, учня, студента.	Презентації, творчі завдання, тести
2 / 2	11. Етикет в системі моральної культури	Мати знання про особливості етикету в ту чи іншу епоху. Аналізувати еволюцію етикетних явлень, здійснювати їхній порівняльний аналіз.	Презентації, обговорення, тести

Формування загальних та фахових компетентностей:

Індекс в матриці	Програмні компетентності
	Загальні компетентності
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 4	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 6	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 9	Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи в команді.
ЗК 11	Цінування та повага різноманітності й мультикультурності.
ЗК 12	Здатність діяти на підставі етичних міркувань (мотивів) та академічної доброчесності.
ЗК 14	Здатність до діалогу та співпраці з представниками інших професійних груп різного рівня, з експертами в інших галузях знань/видах діяльності.
ЗК 16	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
	Спеціальні (фахові) компетентності

СК 1	Усвідомлення сенсу філософії, її дисциплінарного розмаїття та місця в системі культури, її методологічної основи для аналітичної діяльності.
СК 4	Усвідомлення особливостей і місця вітчизняної інтелектуальної думки у світовій філософській традиції та її ролі в українській духовній культурі й суспільних процесах.
СК 6	Здатність здійснювати інтелектуальну, логіко-мисленнєву діяльність, спрямовану на вирішення практичних завдань.
СК 12	Здатність дотримуватися в професійній діяльності норм інтелектуальної доброчесності, професійної етики та культури.
СК 14	Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях на засадах діалогу, відкритості й толерантності; вміння обирати ефективну стратегію комунікативної поведінки та спілкування у процесі професійної діяльності.
СК 15	Здатність вести перемовини, розв'язувати конфліктні ситуації, використовувати набуті знання та вміння комунікувати у процесі професійної взаємодії на підприємствах (організаціях, установах).

Програмні результати навчання:

РН 1	Розуміти сенс філософії та суспільних наук, їх місце в системі культури.
РН 4	Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної, загальногуманітарної та суспільної проблематики.
РН 8	Оперувати основними філософськими, економічними, соціологічними, політичними методами і підходами, розуміти етико-практичну значущість філософського та соціально-гуманітарного знання у здійсненні аналітичної діяльності.
РН 15	Мати навички ведення інтелектуальних дискусій на засадах діалогу, відкритості й толерантності і вирішення можливих конфліктних ситуацій та вміння планувати, організувати й аналізувати міжособистісну взаємодію у процесі професійної комунікації.
РН 18	Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури і електронних баз та критично аналізувати, класифікувати, систематизувати й інтерпретувати її.

Основні джерела

1. Аболіна Т. Г., Нападиста В. Г., Рихліцька О. Д. та ін. Прикладна етика / За наук. ред. Панченко В. І. Київ: «Центр учбової літератури», 2012. 392 с.
2. Арістотель. Нікомахова етика. Αριστοτελους. Ηθικα Νικομαχεια. Пер. В.Ставнюка. Київ : Аквілон-Плюс, 2002. 480 с.
3. Арістотель. Політика. Поетика. Переклад з давньогр. Олександр Кислюк, Борис Тен. Харків: Фоліо. 2023. 512 с.
4. Бадью, Ален. Етика. Нарис про розуміння зла / З французької переклали Володимир Артюх та Андрій Репа. Київ: Клубук, 2016. 192 с.
5. Бойченко Н. М. Сучасний університет: ціннісно-етичний вимір: монографія. Київ : Промінь, 2015. 296 с.
6. Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Зdirко Н. Г. Професійна етика: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 252 с.
7. Голідей Р., Генсільман С. Стоїцизм на кожен день. 366 роздумів про мудрість, стійкість і мистецтво жити. Київ: Наш формат, 2022. 472 с.

8. Доброчесність та етика. Навчальний посібник. ООН, 2021. URL: https://www.unodc.org/documents/e4j/IntegrityEthics/E4J_Integrity_and_Ethics_Teaching_Guide_final_UKR.pdf
9. Етика. Естетика: навч. посібник / за наук. ред. Панченко В. І. Київ: «Центр учбової літератури», 2014. 432 с. URL: http://diplomvkarmane.org.ua/media/diplom/files/pages/panchenko_v_i_red_etika_estetika.pdf
10. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей / Наукові керівники проекту Б. Кассен, К. Сігов ; Пер. з франц. Т. 1-4. Київ: Дух і літера. 2009-2016. (Відповідні статті). URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Cassin_Barbara/Yevropeyskyi_slovyk_filosofii_t1.pdf
11. Історія Західної філософії в контексті вчень про етику обов'язку, державу і право (Античність – друга половина XIX століття): навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ: Хай-Тек Прес, 2013. – 359 с.
12. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технічної цивілізації. Київ, 2001.
13. Кант І. Критика практичного розуму. Переклад з німецької: І. Бурковський. Київ: Юніверс, 2004. 240 с.
14. Кондратюк Л.Р. Етика та естетика. Навчально-методичний посібник. Тернопіль: ТНПУ. 2013. 91 с.
15. Кримський С. Б. Заклики духовності XXI століття: з циклу щоріч. пам'ят. лекцій ім. А. Оленської-Петришин, 2002 р. К.: Вид. дім «КМ Академія, 2003. 32 с.
16. Ломачинська І. М., Рихліцька О. Д., Барна Н. В. Основи корпоративної культури. За ред. І. М. Ломачинської. Київ : Університет «Україна», 2011. 281 с.
17. Малахов В. А. Етика: курс лекцій. Острог: Вид-во Нац. ун-ту "Острозька академія", 2014. 213 с.
18. Малахов В. Етика спілкування : Навчальний посібник. – Київ: Либідь, 2006. 400 с.
19. Ніцше Фрідріх. По той бік добра і зла. Переклад з німецької Дарина Мелашенко. Харків: Фоліо. 2023. 224 с.
20. Павлишин Л.Г. Етика: навч. посіб. Тернопіль, Вектор, 2013. 275 с.
21. Пентелюк М.І. Ділове спілкування та культура мовлення: Навч. посіб./ М.І. Пентелюк, І.І. Маруніч, І.В. Гайденко. Київ: Центр навч. літ. 2019. 224 с.
22. Платон. Держава / Пер. з давньогр. Д. Коваль. Київ: Априорі, 2021. 464 с.
23. Пільюччі М., Лопес Г. Нові стоїки. 52 тижні для наповнення життя. Київ: Лабораторія, 2021. 336 с.
24. Польова Л.В. Корпоративна культура. Діловий етикет і протокол. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Фоліант, 2016. 201 с.
25. Сагайдак О.П. Дипломатичний протокол та етикет: підручник / О.П. Сагайдак. 2-ге вид., оновл. і доповн. Київ : Знання, 2017. 326 с.
26. Сенека Моральні листи до Луцилія. Львів: Априорі. 2022. 184 с.
27. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 415 с.
28. Шур М. Як бути досконалим. Правильні відповіді на всі етичні запитання. Київ: Vivat, 2023. 336 с.

Визначені рамки дисципліни

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програма Kahoot).
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання,

за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Опитування під час занять – усно	5
Модуль 1 (теми 1-6) – обговорення кейсів; тести; питання	40
Модуль 2 (теми 7-11) – тести; питання; обговорення кейсів	40
Есе (теми 6; 11) – індивідуальна письмова робота	10
Екзамен (теми 1-11) – тести, завдання, кейси	20

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів по темах курсу

Змістовий модуль №1-406.							Змістовий модуль № 2-406.						Підсумковий контроль	Разом
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	ІНДЗ	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	ІНДЗ		
5	5	5	5	5	5	10	5	5	5	5	5	15	20	100

Пререквізити курсу

Ефективність засвоєння змісту дисципліни значно підвищиться, якщо бакалавр попередньо опанував такі дисципліни як: «Філософія Стародавнього Сходу», «Антична філософія».

Формат дисципліни

Формат дисципліни змішаний (blended): до очного навчання додається електронний супровід дисципліни в системі Moodle. Blended Learning – викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами дистанційного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, інтерактивні елементи, онлайн-консультування тощо.